

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

aprobată prin ordinul ministrului
nr. 4825/28.10.2014

NOTĂ DE PREZENTARE

Documentul de față reprezintă programa școlară de educație muzicală pentru clasele pregătitoare, I și a II-a Waldorf.

Planul-cadru de învățământ pentru alternativa educațională Waldorf prevede o oră de muzică la clasa pregătitoare.

Pentru clasele I și a II-a, planul-cadru prevede două ore de educație muzicală. În una din cele două ore se studiază instrumentul muzical flautul pentatonic (tip Choroii). Această oră poate fi predată de profesorul de specialitate.

Copilul mic, până la schimbarea dentiției, este în întregime un organ de simț, iar muzica este o stare de existență pentru el. De aceea nu avem voie ca ceea ce incităm în copil – reprezentări, sentimente, impulsuri de voință – să fie fixat sub formă de noțiuni rigide, pe care copilul să le memoreze, să le învețe. Ceea ce-i transmitem copilului trebuie să fie viu, ca să poată crește împreună cu el.

Educația muzicală nu este privită ca educație de specialitate, ci ca educație care formează omul.

Prin cântecele studiate vocal și instrumental copilul trăiește justa orientare a voinței în activitatea sa. În ciclul achizițiilor fundamentale cântecele se învață exclusiv după auz și prin imitare (elevii nu utilizează notația muzicală) și îl vor ajuta pe copil să trăiască sunetele și spațiul sonor în mod liber, așa cum este posibil în cântecele pentatonice.

Începând din clasa I, cântecele studiate vocal vor fi redată și instrumental la flaut drept – pentatonic (tip Choroii) și la alte instrumente acordate pentatonic (liră, xilofon, metalofon, glockenspiel). Studiul instrumentului nu presupune virtuozitate.

Repertoriul clasei va conține cântece accesibile, potrivite cu vârsta copiilor, bogate în conținut.

Planificarea cântecelor va fi făcută în strânsă legătură cu conținuturile celorlalte discipline.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii pentru repertoriul de cântece
- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație muzicală* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Practica muzicală
- Elemente de limbaj muzical:
 - o Sunetul muzical
 - o Ritmul muzical
 - o Melodia
 - o Nuanțe

- Tempo
- Timbrul
- Creație muzicală

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Însușirea unui repertoriu de cântece și a unor elemente de limbaj muzical
2. Interpretarea unui repertoriu de cântece, cu mijloace specifice vârstei
3. Exprimarea liberă cu ajutorul muzicii

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Însușirea unui repertoriu de cântece și a unor elemente de limbaj muzical

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>1.1. Însușirea repertoriului de cântece (re¹ – re²)</p> <ul style="list-style-type: none"> • învățarea cântecelor în corul clasei, după auz. 	<p>1.1. Însușirea repertoriului de cântece (re¹ – re²) și rostirea clară a textelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • învățarea cântecelor, după auz, în corul clasei; • urmărirea mersului melodiei, prin gest. 	<p>1.1. Însușirea repertoriului de cântece (re¹ – mi²), rostirea clară a textelor și memorarea lor</p> <ul style="list-style-type: none"> • cântarea, după auz, în corul clasei; • urmărirea melodiei, prin gest.
<p>1.2. Însușirea cântecelor și asocierea lor cu mișcări sugerate de text</p> <ul style="list-style-type: none"> • mersul, mișcări pe cântec, joc. 	<p>1.2. Însușirea cântecelor și a duratelor (lung, scurt, mai lung), asocierea lor cu mișcări sugerate de text</p> <ul style="list-style-type: none"> • redarea duratelor prin mișcări diferite pentru pătrime (lung), pentru optime (scurt), pentru doime (mai lung). 	<p>1.2. Însușirea repertoriului de cântece și recunoașterea cântecelor după ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> • jocuri de recunoaștere, după ritm, a cântecelor studiate.
<p>1.3. Însușirea mânuirii unor elemente din natură (pseudo-instrumente): pietricele, lemne, castane etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • exersarea unor elemente ritmice din cântecele studiate. 	<p>1.3. Însușirea modalității corecte de obținere a sunetelor la fiecare dintre instrumentele și pseudo-instrumentele folosite în timpul orelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții sub formă de joc pentru obținerea unui sunet frumos (ex.: la instrumentele din instrumentarul Orff). 	<p>1.3. Însușirea unor elemente ritmice de o complexitate sporită și interpretarea lor cu instrumentele muzicale de percuție</p> <ul style="list-style-type: none"> • jocuri de o complexitate ritmică sporită, cu exemple din lumea viețuitoarelor, a fabulelor, pe duratele pătrime, optime, doime.
<p>1.4. Însușirea mânuirii corecte a instrumentelor muzicale din instrumentarul Orff (toba, trianqlul, toaca, maracas, tamburina etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • familiarizarea cu instrumentele muzicale din instrumentarul Orff. 	<p>1.4. Însușirea la flaut drept (de preferat pentatonic tip Choroï), prin imitare, a cântecelor studiate vocal</p> <ul style="list-style-type: none"> • învățarea la flaut pentatonic tip Choroï, prin imitare, a cântecelor studiate vocal. 	<p>1.4. Însușirea la flaut drept (de preferat pentatonic tip Choroï), prin imitare, a cântecelor studiate vocal și realizarea unui sunet frumos</p> <ul style="list-style-type: none"> • redarea la flaut pentatonic (tip Choroï), prin imitare, a cântecelor din repertoriul clasei.

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
		<p>1.5. Însușirea la alte instrumente muzicale acordate pentatonic (liră, kanelă, metalofon, xilofon, glockenspiel) a cântecelor studiate vocal¹</p> <ul style="list-style-type: none"> interpretarea cântecelor studiate la alte instrumente acordate pentatonic (liră, kanelă, metalofon, xilofon, glockenspiel).

2. Interpretarea unui repertoriu de cântece, cu mijloace specifice vârstei

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>2.1. Interpretarea la unison, în corul clasei, a cântecelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> cântarea în corul clasei a cântecelor studiate. 	<p>2.1. Interpretarea la unison, în corul clasei și în grupuri mici, a cântecelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> redarea, în corul clasei și în grup, a cântecelor studiate. 	<p>2.1. Interpretarea la unison, în corul clasei, în grup și individual, a cântecelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> reproducerea cântecelor din repertoriul clasei, în cor, în dialog; reproducerea unor fragmente de cântece, în ecou.
<p>2.2. Interpretarea la unison a cântecelor însoțite de mișcări simple</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri cu personaje. 	<p>2.2. Interpretarea la unison a cântecelor, însoțite de redarea prin mimică, gestică în funcție de conținut</p> <ul style="list-style-type: none"> exerciții de mimă, pe cântecele studiate; jocuri, concert-ghicitoare. 	<p>2.2. Interpretarea cântecelor, însoțite de dirijat intuitiv</p> <ul style="list-style-type: none"> redarea pulsației ritmice a cântecelor, cu ajutorul mâinilor.
<p>2.3. Interpretarea la unison a cântecelor și însoțirea lor de un acompaniament ritmic simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> acompaniament ritmic simplu cu pietricele, castane, lemn și instrumente muzicale din instrumentarul Orff. 	<p>2.3. Interpretarea la unison a cântecelor și folosirea pseudo-instrumentelor pentru realizarea unui efect deosebit</p> <ul style="list-style-type: none"> folosirea instrumentelor muzicale din instrumentarul Orff, atunci când pot crea un efect deosebit în cântecele învățate, pot să exprime ceva, pot „să vorbească”. 	<p>2.3. Interpretarea la unison a cântecelor și realizarea unui frumos acompaniament ritmic, folosind instrumente muzicale de percuție</p> <ul style="list-style-type: none"> exersarea cu acompaniament ritmic a cântecelor din repertoriul clasei.

¹ Opțional

2.4. Interpretarea cântecelor folosind onomatopee potrivite cu anotimpul <ul style="list-style-type: none"> imitarea unor sunete familiare. 	2.4. Interpretarea cântecelor folosind onomatopee cu durate, intensități și înălțimi diferite <ul style="list-style-type: none"> jocuri cu onomatopee, pe cântecele studiate, pentru a crea imagini cât mai exacte. 	2.4. Interpretarea cântecelor folosind tempo-uri și nuanțe diferite <ul style="list-style-type: none"> jocuri pe cântecele studiate.
	2.5. Interpretarea cântecelor la flaut drept (de preferat pentatonic tip Choro) alternând cu cântarea vocală <ul style="list-style-type: none"> redarea cântecelor studiate, alternând cântarea instrumentală cu cea vocală; serbări, concert-ghicitoare. 	2.5. Interpretarea cântecelor studiate vocal și instrumental (choroi pentatonic) în același timp <ul style="list-style-type: none"> jocuri; concert-ghicitoare; serbări.

3. Exprimarea liberă cu ajutorul muzicii

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
3.1. Mișcarea liberă pe cântec <ul style="list-style-type: none"> exersarea mișcării libere pe un cântec ales din repertoriul clasei. 	3.1. Mișcarea liberă pe cântece interpretate instrumental <ul style="list-style-type: none"> exersarea mișcării pe o melodie interpretată la flaut pentatonic (tip Choro) sau la alt instrument acordat pentatonic. 	3.1. Descoperirea unei melodii de mici dimensiuni, la instrumente acordate pentatonic <ul style="list-style-type: none"> improvizații instrumentale.
3.2. Participarea activă la realizarea unei compilații de cântece și versuri coerente din punct de vedere tematic și adecvate vârstei <ul style="list-style-type: none"> realizarea spontană a unui joc pe o temă dată cu folosirea instrumentelor muzicale de percuție din dotare. 	3.2. Realizarea unor jocuri cu temă și folosirea cântecelor studiate <ul style="list-style-type: none"> realizarea spontană a unui joc, pe o temă dată, cu cântecele studiate și instrumentele din dotare. 	3.2. Realizarea unor jocuri cu ajutorul instrumentelor muzicale cunoscute <ul style="list-style-type: none"> povestiri muzicale; jocuri.
3.3. Participarea la „serbări” de moment (spontane) având ca pretext evenimente din natură, din clasă etc. <ul style="list-style-type: none"> realizarea unor momente ce creează posibilitatea de implicare în situații noi. 	3.3. Ilustrarea muzicală a unui frumos moment dintr-un basm cunoscut <ul style="list-style-type: none"> folosirea cântecelor studiate pentru realizarea unei povestiri muzicale, a unor imagini dintr-un basm. 	3.3. Ilustrarea muzicală a unei fabule cunoscute <ul style="list-style-type: none"> folosirea instrumentelor din dotare pentru ilustrarea unei fabule cunoscute.

CONȚINUTURI

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>1. Practica muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cântarea în corul clasei ▪ corectitudine în modalitatea de obținere a sunetelor la instrumentele muzicale de percuție folosite (instrumentarul Orff) 	<p>1. Practica muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cântarea în corul clasei, la unison, în grup, în dialog ▪ corectitudine în modalitatea de obținere a sunetelor la flaut pentatonic (tip Choroii) și la instrumentele muzicale (ex.: instrumentarul Orff) 	<p>1. Practica muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cântarea în corul clasei, la unison și după auz ▪ corectitudine în modalitatea de obținere a sunetelor la flaut pentatonic (tip Choroii) și la instrumentele muzicale (ex.: instrumentarul Orff)
<p>2. Elemente de limbaj muzical:</p> <p>Sunetul muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ calitățile sunetului muzical: intensitate, timbru, durată <p>Ritmul muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ asocierea ritmului cu mișcarea ▪ acompaniament ritmic 	<p>2. Elemente de limbaj muzical:</p> <p>Sunetul muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ calitățile sunetului muzical: durată, înălțime, intensitate, timbru (intuitiv) <p>Ritmul muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sunete lungi (pătrimi), scurte (optimi), mai lungi (doimi) ▪ pauzele în cântec (momente de tăcere în muzică) ▪ asocierea ritmului cu mișcarea ▪ acompaniament ritmic <p>Melodia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sunete înalte – joase ▪ asocierea mersului melodiei cu mișcări ale mâinii ▪ melodii pătrunse preponderent de trăirea cvintei <p>Nuanțe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tare (forte), potrivit (mezzoforte), încet (piano) <p>Tempo</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ repede, rar, potrivit <p>Timbrul</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ timbrul vocal (sunete calde, aspre, moi, stridente, liniștite, agitate) 	<p>2. Elemente de limbaj muzical:</p> <p>Sunetul muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ calitățile sunetului muzical: durată, înălțime, intensitate, timbru (intuitiv) <p>Ritmul muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sunete lungi (pătrimi), scurte (optimi), mai lungi (doimi) ▪ pauzele (momente de tăcere în muzică) ▪ asocierea ritmului cu mișcarea, dirijarea prin imitare ▪ acompaniament ritmic <p>Melodia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sunete înalte - joase ▪ mers melodic ascendent, descendent, linear, spiralat ▪ melodii pătrunse preponderent de trăirea cvintei ▪ asocierea mersului melodiei cu mișcări ale mâinii <p>Nuanțe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tare (forte), potrivit (mezzoforte), încet (piano) <p>Tempo</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ repede, rar, potrivit de repede, foarte repede <p>Timbrul</p>

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> timbrul instrumental (flaut, kantelă, glockenspiel, xilofon acordate pentatonic și tamburină, triangu, clopoței, tobă mică) 	<ul style="list-style-type: none"> timbrul vocal timbrul instrumental (flaut, kantelă, glockenspiel, xilofon, metalofon acordate pentatonic și tamburină, triangu, clopoței, tobă mică)
<p>3. Creație muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> implicarea, prin inițiativă, în joc bucuria de a experimenta 	<p>3. Creație muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> implicarea, prin inițiativă, în cântec și joc crearea atmosferei pentru povești, basme și povestiri 	<p>3. Creație muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> improvizații instrumentale crearea atmosferei pentru povestiri și legende ilustrarea sonoră a unei fabule (fragment dintr-o fabulă)

Notă: Elementele de limbaj vor fi abordate exclusiv prin practicare

Sugestii pentru repertoriul de cântece:

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> cântece pentatonice despre anotimpuri, flori, plante cântece din folclorul copiilor colinde cântece legate de sărbătorile de peste an 	<ul style="list-style-type: none"> cântece pentatonice despre anotimpuri, flori, plante cântece din folclorul copiilor colinde cântece legate de sărbătorile de peste an 	<ul style="list-style-type: none"> cântece cu teme din natură cântece despre animale cântece din folclorul copiilor colinde fabule cântate, jucate mici improvizații teatrale cu acompaniament muzical

SUGESTII METODOLOGICE

În primul rând este vorba despre relațiile umane între cel care cântă și cel care ascultă. Relația muzicală și emoțională dintre copil și educator este baza hotărâtoare pentru o redare corectă și frumoasă. Adultul trebuie să cânte clar, iar ceea ce cântă să se potrivească din punct de vedere al imaginilor cu vârsta copilului. Cântecele trebuie pregătite din timp, astfel încât să poată fi cântate din memorie, fără utilizarea partiturii.

Cântecul poate fi prezent în povești, basme și alte momente ale zilei. Totul se exersează prin activități și experiențe, nu prin explicații lungi.

Experimentele proprii îl ajută pe copil să dobândească treptat încredere în propriile simțuri. Fiecare cucerire a unui domeniu este simțită de copil ca o victorie, îi sporește sentimentul de sine și sentimentul de a fi prezent.

Anotimpurile și sărbătorile de peste an dau suficiente sugestii pentru alegerea cântecelor. Cântecele se învață după auz și îl vor ajuta pe copil să trăiască sunetele și spațiul sonor în mod liber, așa cum este posibil în cântecele pentatonice. Se va urmări permanent cultivarea unui cânt frumos, curat.

La clasa I, ora de muzică poate începe prin precizarea schimbărilor din natură remarcate în ziua respectivă. Fiecare elev participă la orele de muzică cântând vocal și instrumental. Învățarea cântecelor se face după auz. La flaut pentatonic (tip Choro) se cântă prin imitare, după profesor/învățător.

Liniile melodice descendente, mișcarea fluidă firească a melosului, atmosfera pentatonică a cântecelor vor ocroti sufletul copiilor. Cântecele vor transmite liniște, căldură, bucurie. Ritmul plin de viață, încadrat în măsuri de doi și trei timpi va fi realizat în strânsă legătură cu textul cântecului, pentru a nu frâna înainte de vreme capacitatea deosebită a copiilor de percepere a lumii. O deosebită importanță se va acorda pauzelor, pentru a realiza imaginile dorite.

Pregătirea cântecelor este importantă și va fi realizată prin povestiri și prin exerciții (de ex., „Vântul toamnei”: când se va pregăti cântecul se va încerca integrarea copiilor în mișcările crengilor unui copac bătut de vânt). Acolo unde se poate, este deosebit de important ca implicarea în mișcare să se facă înainte de cântarea propriu-zisă și, în timpul cântecului, copiii să fie purtați permanent de mișcări. Copiii trăiesc, împreună cu profesorul/învățătorul, în imaginile din povestiri, se identifică cu ființele din conținutul textului, sunt în acțiune. Melodia, muzica par doar componente.

Profesorul/învățătorul va găsi imagini cu care să-i determine pe cei ce cântă la flaut pentatonic (tip Choro) să se străduiască permanent să aprecieze cu ajutorul auzului sunetul obținut. Studiul instrumentului va fi condus cu multă grijă. Se vor exersa mai întâi cântece din două sunete, compuse de profesor/învățător sau din folclorul copiilor. Apoi se va trece mai departe la cântece din trei sunete, din patru sunete ș.a.m.d.. La sfârșitul clasei întâi se pot face mici exerciții în timpul cărora copiii să poată arată că degetele lor stăpânesc instrumentul. În cântarea alternativă (voce/ flaut), schimbul se va produce fluent.

Se va urmări formarea unui repertoriu de bază. Cântecele vor fi selectate ținându-se cont și de mesajul educativ al textului și de valoarea artistică.

În clasa a II-a, tot ce s-a început în clasele precedente va fi continuat și intensificat. Se continuă folosirea cântecelor pentatonice, iar spre sfârșitul anului școlar se poate completa repertoriul cu cântece în tonalitatea DO Major. Cântecelor pe o voce li se pot alătura cântece însoțite de acompaniament la flaut pentatonic (tip Choro), dar cu o armonie liberă în vederea dezvoltării auzului muzical. Elevii vor fi solicitați să compună, cu ajutorul instrumentelor (flaut, xilofon, kanelă, metalofon, glockenspiel acordate pentatonic), melodii scurte sub forma de întrebare-răspuns. Ca dificultate, cântecele și melodiile din repertoriul clasei vor fi corespunzătoare vârstei. Tematica va fi legată de viața plantelor, a animalelor, de sărbători și de anotimpuri. Cântecele bine cunoscute vor fi cântate prin imitare la flaut pentatonic (tip Choro). Se va menține permanent strădania de a aprecia cu ajutorul urechii, pentru ca în clasă să ia naștere un sunet de flaut pentatonic (tip Choro) frumos, omogen. Instrumentele de percuție, acolo unde se fac auzite, vor fi folosite pentru efectul lor deosebit. Copiilor le face plăcere să creeze imagini cât mai exacte prin sunet. Ei sunt, în această privință, niște mici maeștri și, în același timp, foarte buni ascultători. Un joc iubit de copii, spre sfârșitul clasei a II-a, este acela în care scurte motive dintr-un cântec sunt reluate în ecou.

BIBLIOGRAFIE

- Carlgren Frans, Klingborg Arne, *Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 1994.
- Gregorat Claudio, *L'expérience spirituelle de la musique*, Editions du Centre Triades, 1980.
- Orff Carl, *Metoda Orff de educație muzicală: Schulwerk*, Ed. Anima, 1995.
- Rawson Martin, Richter Tobias, *The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf curriculum*, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodică și didactică*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Cunoașterea omului și structurarea învățământului*, Ed. Triade, 2005.
- Wünsch Wolfgang, *Educația prin muzică. Predarea muzicii în școlile Waldorf*, Ed. Triade, 1999.